

TÍÐARGREIN

yvir Føroyum er kjølfest í trygðar- og verjupolitikkinum. Tað vil siga, at viðkomandi og átrokandi evnir sum eitt nú við Sea Shepherd, verða ikki sett í talu sum trygdarmál, tí tað vil viðføra, at tað mugu gerast broytingar í heimastýrslógini og yvirtøkulógunum viðvíkjandi trygdarmálum umframt øðrum viðkomandi lógum eitt nú útlendingalógini og rættargangslógini.

Tískil er neyðugt at seta nevndu operativu tiltøk frá føroyskum myndugleikum í samanhang við tey tiltøk, sum yvirskipaðir danskir myndugleikar seta í verk á stjórnarráðs- og politiskum stigi í mun til politi- og hernaðarmál í sambandi við Sea Shepherd. Hesin samanhangur hevur við sær, at føroyskir og danskir myndugleikar mugu hava eina sameinandi tilgongd og útinna strategiska leiðslu í mun til Sea Shepherd átakið hvør sær og saman umframt á øllum trimum fyrisitingarligum stigum, tað vil siga á politiskum-, stjórnarráðs- og operativum stigi.

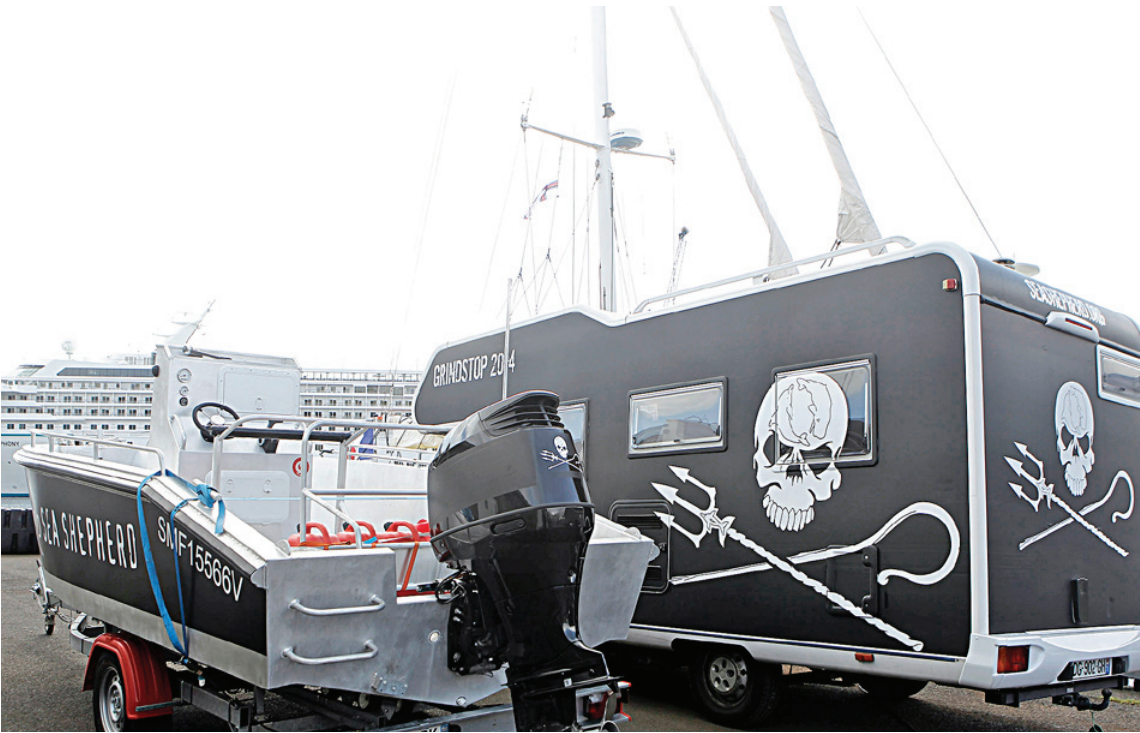
4. Case Vága Floghavn

Vága Floghavn hevur tikið altjóðagerðina til sín og hevur bygt út flogvøll og farstøð seinnu árin. Á henda hátt kann floghavnin og Atlantic Airways luttaka á altjóða flogferðslupallinum, sum gevur møguleikar við nýggjum inntøkum og menning av fyrirøkunum til at kunna handfara altjóða marknað og krøv. Hesir møguleikar hava eisini umstøður viðvíkjandi risiko við sær, vísandi til ástøði hjá Beck um risikosamfelagið í innleiðingini.

16. februar í ár - tveir dagar aftaná yvirgangsálopið í Keypmannahavn - kunngjórði Brunaeftirlitið, sum bygnaðarliga er skipað sum ein deild undir Vørn, í fjølmiðlunum, at fólkatrygdin í nýggju farstøðini á flogvøllinum í Vágum er í vanda. Sambært Vørn/Brunaeftirlitinum, setir brunamálsviðgerðin av góðkenningartilfarinum so nógvar spurningar viðvíkjandi bruna-trygdini í nýggju farstøðini á flogvøllinum, at Brunaeftirlitið sær seg noytt til at heita á Sørvágs kommunu um at taka nýtsluloyvið til farstøðina aftur. Sambært fjølmiðlunum, hevur fundur verið millum partarnar, uttan at komið er fram til eina loysn í málinum.

Fráboðanin hjá Brunaeftirlitinum svarar til, at tilbúgvingar-myndugleikar í okkara grannalondum meta, at fólkatrygdin á flogvøllum í eitt nú Kastrup, Gardermoen og Heathrow er í vanda. Um ein tilík fráboðan kom til hesar nevndu flogvallir, hevði virksemi allarhelst verið steðga beinanvegin, inntil viðurskiftini komu í rættlag.

Tískil hevur fráboðanin hjá Brunaeftirlitinum eina tyngd og álvara í sær, sum viðførir, at málið má raðfestast høgt og loysast skjóttast til ber í einum samstarvi millum viðkomandi myndugleikar og áhugapartar. Hetta eru danska Trafikstyrelsen, umboðandi loftferðslumyndugleikan, sum góðkennir samlaða virksemi á flogvølli

og farstøð í Vágum, Vørn umboðandi brunasýns- og tilbúgvingar-myndugleikan, Sørvágs kommuna umboðandi byggi- og brunamyndugleikan umframt viðkomandi umboð fyri byggivinnuna. Enn er einki frætt alment um, hvørt nevndu myndugleikar eru samdir um, at fólkatrygdin í Vága Floghavn er í lagi aftur.

Fólkatrygdin í farstøðini er av viðkomandi almenna myndugleika sett í talu til at vera í vanda. Farstøðin er í brúki hvønn dag og er ein fortreyt fyri, at virksemi á flogvøllinum kann útinast, og

operativum myndugleika sett í talu at vera í vanda

Brunaviðurskiftini – tað vil siga, at ein hending og skaði við eldi í farstøðini á flogvøllinum í Vágum, hevur ikki enn gjørt seg galdandi í verki. Vantandi brunaviðurskifti í Vága Floghavn er sostatt ikki enn ítøkiliggjørt í einari hending. Sambært ástøðinum hjá Beck um risikosamfelagið, so merkir hetta, at vandin fyri einum eldi á farstøðini er hugsaður sum abstraktur. Tí hava avvarðandi persónar hjá myndugleikum og hjá flogvøllinum í Føroyum lættari

fokus frá øðrum átrokandi málum, ella málum og viðurskiftum, ið hava tilknýti til upprunamálið (brunaviðurskiftini í farstøðini).

Men at brúka taktikk, og ikki fáa átrokandi trygdarmál loyst politiskt á økjum, har nógv fólk ferðast hvønn dag í árinum, og har virksemi í stóran mun er tengt at trygdarviðurskiftum og skipað sambært altjóða reglum, er ein óheppin og ikki gongd leið.

Tískil er avbjóðingin líkasum við Sea Shepherd átakingum, at hava eina sameinandi tilgongd hvat strategiskari leiðslu viðvíkur

harvið eisini ein fortreyt fyri, at týðningarmikla infrakervi loftvegis millum Føroyar og útheimin – eisini í einari sjúkraflutnings- og tilbúgvingarstøðu – virkar á ein fullgóðan hátt. Fráboðanin hjá Vørn fyri einum góðum mánaði síðani hongur framvegis í luftini sum óloyst. Í hesari greining grundgevi eg fyri, at høvuðsorsøkin til, at málið viðvíkjandi fólkatrygdini í farstøðini á flogvøllinum í Vágum enn ikki er loyst, er, at málið av ókendum orsøkum ikki verður tryggileikagjört á politiskum stigi.

4.1 Brunaviðurskiftini í Vága Floghavn er ikki ítøkiliggjørt við einari hending – tí eru tiltøk ikki sett í verk og málið er óloyst – harafturimóti er fólkatrygdin av

við alment, at varpa ljós á vantandi brunaviðurskifti, sum er til vanda fyri fólkatrygdina, og samtíðis nokta fyri, at brunaviðurskiftini í farstøðini ikki eru í lagi. Við øðrum orðum, ein vandi, og ein ikki vandi, fyri fólkatrygdini á flogvøllinum verður settur í talu á operativum stigi, men ikki tikin til støðutakan á politiskum stigi.

Vandin í sambandi við vantandi brunaviðurskifti í farstøðini verður ikki settur í talu á politiskum stigi sum eitt trygdarmál, og tí stendur málið tann dag í dag sum óloyst. Hetta hóast tað, at virksemi á flogvøllinum er økt alsamt seinastu tíðina. Tað, at seta í talu ein vanda fyri fólkatrygdina á operativum stigi, sum ikki verður loystur politiskt, kann vera taktikkur, tað vil siga óbeinleiðis boð frá stjórnarráðs- og politiskum stigi fyri at flyta

í sambandi við handfaringina av brunaviðurskiftunum í farstøðini. Tað vil siga, at brunaviðurskiftini í farstøðini mugu politiskt flokkast sum eitt trygdarmál fyri at fáa raðfesting. Samtíðis má evsti ábyrgdarhavarin fyri virkseminum á flogvøllinum, Trafikstyrelsen, dragast inn í málið sum ein virkin luttakari.

5. Víðka trygdarhugtak og trygdarpolitikkur í samhangini við at tryggileikagera

Hernaðarvaldið, sum vegna Danmark útinnir trygdarpolitikkinn í ríkisfelagsskapinum, virkar sambært einum víðkaðum trygdarhugtakið. Hetta er ásett í verjulógini og sum ein fyrirtreyt í teimum trimum tilbúgvingarlógunum, sum eru settar í gildi fyrst í Danmark síðani

í Grønlandi og til síðst í Føroyum í 2012. Tað er samtíðis sambært tí víðkaða trygdarhugtakinum, at Kongsríki Danmarkar metir um tær hóttanir og teir vandar, ið kunnu raka londini í ríkisfelagsskapinum. Føroyskir myndugleikar halda seg í stóran mun til tær metingar, ið viðkomandi danskir myndugleikar gera í sambandi við møguligar hóttanir móttvegis føroyska samfelagnum.

Trygdarhugtakið er grundstøði í trygdarpolitikkinum hjá einhvørjum landið, herímillum hugtøkini national- og altjóða trygd. Trygdarhugtakið er lutfalsliga nýtt, tí tað var ikki fyrrenn aftaná 1. veraldarbardaga, at trygdarhugtakið veruliga bleiv viðurkent, tá altjóða samfelagið vildi sleppa undan nýggjum ógvusligum kríggjum. Trygdarhugtakið bleiv enn meira eyðsýnt staðsett aftaná 2. veraldarbardaga, tá ST stovnsetti eitt sterkt trygdarráð, sum kann virka vegna øll limalond í spurningum, sum hava við frið og trygd í altjóða høpi at gera.

Ástøðið um at tryggileikagera – á enskum máli "securitizise" og á danskum "sikkerhedsliggørelse" – eitt ávíst mál í samfelagnum, er danski stjórn málafrøðingurin Ole Wæver komin fram við í sambandi við sína ph.d. verkætlan "Concepts of Security" í 1997. Ástøðið hjá Wæver, sum hann seinnu árin hevur ment víðari saman við starvsfeløgnum Barry Buzan og Jaap de Wilde, er grundað á, at ein størri partur av tí politiska virkseminum í dag verður viðgjørður sum um tey vóru trygdarmál. Tann siðbundna fatanin av trygdarhugtakinum eru hernaðar- og politimál, men Wæver staðfestir, at tað seinnu árin – serliga aftaná at Kalda Kríggið endaði – hevur verið tørvur á at alsamt fleiri økir í samfelagnum verða tryggileikagjörd. Wæver flokkar trygdarmál í fimm økir: umhvørvis-, figgjar-, politikk, hernaðar- og samfelagslig øki.

Bæði Vága Floghavn og Sea Shepherd eru sum nevnt trygdarmál sambært einari nútíðar fatan av víðkaða trygdarhugtakinum. Men bæði mál eru ikki enn sett í talu sum trygdarmál á politiskum stigi, sum kann rættvísgerða tiltøk frá sentrala politiska myndugleikanum. Ítalusetan av einum ávís-um evni í samfelagnum sum eitt trygdarmál, er sum nevnt ein tryggileikagerð av málinum, sum viðførir, at málið verður ein hóttan, og fær eina høga raðfesting av politiska myndugleikanum, óansæð um hóttanin er verulig ella óverulig.

6. Neyðugt er við strategiskari leiðsla av trygdarmálum, sum tekur støði í politikki og vitan

Men hví er tað so trupult á stjórnarráðs- og politiskum stigi í bæði Føroyum og Danmark, at seta í talu trygdarmál í Føroyum, herímillum Sea Shepherd átakið og málið